MARK HADDON

SVIŇUCHA

Od autora knihy *Podivný případ se psem*

ARGO

SVIŇUCHA

MARK HADDON

ARGO

Ukázka elektronické knihy

PŘELOŽIL DAVID PETRŮ

Copyright © Mark Haddon, 2019
Translation © David Petrů, 2020

ISBN 978-80-257-3158-1 (váz.)
ISBN 978-80-257-3256-4 (e-kniha)

Suzanne Deanové a Simonu Stephensovi

Netušil jsem,
že kdo jednou vstoupí do písně,
už nenajde cestu zpět.

Ocean Vuong: *Práh*

Jeho dcera, jíž nebylo rovno
v kráse, zůstávala nadále s ním.
Když však muž v bohatství se topí,
pak tělo je slabé a často selže,
což tato panna něžná a jemná,
jež v otcových komnatách přebývala,
po čase sama poznala a pocítila:
neboť záliba a tělesný chtíč
beze špetky svědomí
tak oslepily otce žádostivostí,
že upřel veškeré své síly k tomu,
aby jedinou svou dceru zničil.

John Gower: *Milencova zpověď*

Ty mořský sviňuchy, jak vyskakujou z vody a jak se převracej.

William Shakespeare: *Perikles*

Ukázka elektronické knihy

LET

Maja je ve třicátém sedmém týdnu těhotenství. Na palubu komerčního letadla by ji nepustili, ale jsou právě u přátel, kteří vlastní vinici v Bellevue Champillon, a jeden z hostů, Viktor, má osobní letoun Piper PA-28 Warrior a nazítří ráno se chystá letět zpátky do Pophamu. Na letišti na něj čeká jeho land rover a cestou na jižní pobřeží ji bez problémů může vysadit doma ve Winchesteru. Philippe, Majin manžel, nerad svěřuje Maju do péče cizích mužů, obzvlášť pokud se s nimi seznámil teprve přede dvěma dny, jenže jednotlivé dílky skládačky do sebe zapadají tak dokonale, že je prakticky nemožné odmítnout. On sám odjede do Paříže, nechá auto u bytu, sveze se Eurostarem do Londýna a do Winchesteru se vrátí o den později.

Kromě toho má Maja ráda malá letadla. Cestování je v dnešní době tak snadné. Usnete v Istanbulu a probudíte se v Pekingu. Baví ji sledovat ubíhající kilometry – říční delty, kruhová závlahová pole, mraky spřádané na závětrné straně hor. Dodnes si vybavuje, jak jako malá letěla nad Oslofjordem, ostrůvek za ostrůvkem, letní chaty, přístaviště, lodě, mihotání slunečních paprsků na hladině, jakási hlubší pravda, skrytá těsně za hranicí slov, ohledně vztahu mezi měřítkem a únikem a zemským povrchem. Navíc ji právě opustily ranní nevolnosti, které přetrvávaly do

nezvykle pokročilého stadia těhotenství, a zažívá teď onu klasickou horlivou touhu plnými doušky si užívat téhle nakrátko získané svobody, než svůj život zasvětí tomu maličkému, nesmírně náročnému človíčkovi.

Philippova nervozita je opodstatněná. Viktor sice má licenci soukromého pilota, ale chybí mu přístrojová doložka. Kdyby letěl jen se svým devítiletým synem Rudym, nijak zvlášť by na tom nezáleželo. Vyrazili by brzy ráno, a kdyby to vypadalo, že se počasí nebo jiné podmínky mají změnit, buďto by let odložili na další den, nebo – pakliže by už byli ve vzduchu – by obrátili kurz k jinému letišti. Jenže Maja vstane pozdě, dlouho snídá a pomalu si balí a založila někam korále, které, jak sama tvrdí, jí klidně můžou poslat do Anglie po kurýrovi, až se najdou, ale stejně se stanou předmětem horlivého, marného pátrání po celém rozlehlém domě. Když je konečně přichystaná vyrazit, je dávno po obědě. Kdyby nebyla tak přitažlivá, Viktor by bez větších výčitek odletěl bez ní, jenže ji na základě jejích výkonů na plátně zpočátku podceňoval, a teď je sám zaskočený tím, že si v její společnosti připadá, jako kdyby mu zase bylo patnáct – husté blond vlasy, ty nejmodřejší oči, komiksové půvaby, a k tomu je tak akorát oplácaná a podmanivě nepořádná. Na tváři má jizvu, památku na havrana, který jí vletěl oknem do pokoje, když jí bylo deset. Viktorovi je to náhlé pobláznění docela příjemné, ačkoli ho zároveň mírně znepokojuje, protože je koneckonců zvyklý mít pevně v hrsti celou soudní síň, ba každou místnost, do které vkročí.

Korále, zašlé a špinavé, najde o půl roku později zahradník Bruno v porostu topolů na samém okraji pozemku, kam téměř nechodí ani sami Beaufourovi, natož jejich hosté. Nenapadne je jiné vysvětlení, než že je nějaké zvíře, okouzlené jejich sytými barvami, odvleklo od bazénu přes trávník až pod stromy, kde si nejspíš uvědomilo nesmyslnost svého počínání. Budou je chtít

poslat do Winchesteru, ale nenapadne je, co napsat do průvodního dopisu, tak je nakonec v tichosti uloží dozadu do šuplíku, kde zůstanou mnoho let.

Viktor před odchodem ještě naposledy zavolá na letiště, aby se zeptal na počasí. Předpověď nezní právě růžově, ale bere jako danou věc, že zkrátka poletí. Maja se mu tou prodlevou nijak nezprotivila, naopak mu připadá ještě roztomilejší. Nehodlá v jejích očích působit nervózně nebo nepřipraveně, a tak si oblékne metaforický talár, který v něm samém probouzí bezvýhradnou důvěru v pravdivost jeho vlastních slov, a bezmračné nebe naznačuje, že počasí podléhá síle jeho osobnosti stejně snadno jako každá porota.

Společně jdou přes asfalt letištní plochy a Rudy rovnou vleze do letadla. Maja nadšeně sleduje, jak Viktor provádí venkovní prohlídku stroje, a její neskrývaný zájem v něm opět zažehne něco z toho vzrušení, které ho dříve naplňovalo před každým letem. Potom vyšplhá jedinými dveřmi do kabiny, usadí se na místě pilota a pomůže dovnitř i jí. Nakloní se přes ni, aby dveře zavřel, ukáže jí, jak se zapíná pás, a dá jí sluchátka. Dotankují palivo, pak se postaví proti větru. Viktor sešlápne brzdy, zkontroluje, jestli se palivo čerpá z prázdnější nádrže, přepne na tu plnější a odzkouší motor. Magneta, karburátor, vyvážení, klapky a křidélka, dveře a pásy. Dorolují k ranveji a počkají, až odstartuje Hawker 600, náklonem zatočí doprava a rozplyne se v modři.

Ještě se neodlepili od země, a Rudy už na zadní sedačce spí, ukolébaný tím vrčením a pohupováním. Ve společnosti většiny dětí se cítí nesvůj, ale úplně si vystačí sám, takže tahle dovolená pro něj byla naprostý ráj, protože měl neomezený přístup k bazénu, k dobře zásobené dvoudveřové ledničce a k sadě dvaatřiceti pastelek Caran d'Ache, s nimiž mohl pokračovat v psaní a kreslení svého komiksového eposu *Rytíři z Kandoru*. Ze všeho nejvíc se mu líbilo, když se koupal za deště a měl celé vylidněné okolí

Ukázka elektronické knihy

bazénu jen pro sebe, to šumění dolíčkovaté hladiny a modré ticho pod ní. Chodí do internátní školy, kde ho ostatní kluci šikanují, jenže natolik neurčitě a mlhavě, že si na ně nemůže stěžovat, ale stejně se tím užírá, a teď už zbývají poslední tři dny prázdnin, takže si toho omezeného času v Bellevue užil na maximum, chodil spát pozdě a brzy vstával. Následkem toho je teď vyčerpaný. Jenže do školy už se nevrátí. Za dvě hodiny bude mrtvý.

„Věž Prunay. Golf Alpha Sierra na vyčkávací a připraven k odletu."

„Golf Alpha Sierra. Povolení ke vzletu uděleno. Ranvej nula jedna. Vítr nula dva nula stupňů. Pět uzlů."

Viktor je v poslední době poměrně laxní, ale protože vedle něj sedí Maja, prochází si v duchu všechny nouzové postupy, a zatímco na ranveji zrychlují, odříkává si je jako mantru. „Když mi selže motor na zemi, stáhnu plyn a zastavím. Když mi selže motor těsně po vzletu, ale mám dost místa, stáhnu plyn a dosednu zpátky na ranvej. Když nemůžu přistát na ranveji, vyberu si nejbezpečnější oblast ve výseči třiceti stupňů doleva nebo doprava od středové čáry a přistanu tam."

Padesát kilometrů v hodině, šedesát, sedmdesát… Zvednou se ze země, a zatímco stoupají, Viktor je navede na plánovanou trasu. Poletí k severozápadu na Le Touquet, pak na sever podél pobřeží k mysu Gris-Nez a dál přes kanál k radiomajáku v Doveru. Vystoupají do šesti tisíc stop a Maja se rozpovídá o tom, jak na koni jménem Bombardér jezdí na vyjížďky po údolích u Winchesteru – Claredon Way, Ashley Down, Beacon Hill… Je to prázdné tlachání, ale zdá se, že jí stačí, když Viktor tu a tam souhlasně zamručí, a jemu se líbí její hlas. Nakonec Maja přestane soupeřit s řevem motoru a oddá se sledování krajiny dole, takže se Viktor může čas od času otočit a představovat si, jak vypadá nahá.

Patnáct set metrů pod nimi se rozkládá nepravidelná parketová podlaha políček, napůl zoraných, napůl zelených, skvrny

lesů kolem Saint-Gobainu a Noyonu, tlustý had Sommy stáčející se obloukem k Amiens. Nebe je teď zamračenější, modrá se vytrácí, o trochu víc to drncá. Viktor se vysílačkou dotáže na letišti v Lille, jaká je situace před nimi. Lehká oblačnost v tisíci stopách, mírně zataženo v patnácti stech a zataženo v pěti tisících. Žádný zázrak, ale na Le Touquet musejí tak jako tak, čili není co řešit, a Maja už zase vypráví, tentokrát v jistém smyslu o nedostatcích svého manžela, což je smutné, zábavné i překvapivě milé, a Viktor se díky tomu cítí vtažen do onoho důvěrného kroužku, z něhož byl celý uplynulý týden vyčleněn, a ve spojení s její bezprostřední tělesnou blízkostí je mu to tak příjemné, že prakticky přestane věnovat pozornost postupně se zhoršujícímu počasí. Nad Abbeville mraky nečekaně zhoustnou. Viktor ztratí vizuální kontakt se zemí a zjistí, že dohlednost se mezitím snížila natolik, že už nerozezná horizont. Přesně ví, co by měl v tuhle chvíli udělat – opatrně provést obrat o sto osmdesát stupňů a co nejrychleji se dostat z téhle potenciálně katastrofální situace. Kdyby byla Maja viditelně rozrušená, rozhodně by to udělal, jenže ona si vůbec neuvědomuje, v jakém se ocitli nebezpečí, a je z toho dočista unesená.

„Dole by klidně mohlo být Turecko. Nebo Finsko. Je to úplně jako ze Saint-Exupéryho."

Větší pitomost nikdy v životě neudělal. Jejich bezpečí – její bezpečí, Rudyho bezpečí – je důležitější než cokoli jiného, jenže jistá neandertálská část jeho mozku nesnese pomyšlení na to, že by před někým, natož před ženou, a už vůbec ne před ženou, která ho takhle přitahuje, mohl působit jinak než jako ten nejschopnější chlap. Už jen tím, že se těmihle myšlenkami zabývá, odsune rozhodnutí k návratu o pět, pak o deset, pak o patnáct vteřin, a nakonec sám sebe přesvědčí, že když se bude držet kurzu, tak se s trochou štěstí z toho mraku brzy zase vynoří.

Při pilotním výcviku všichni neustále citují jistou americkou studii, podle níž pilot, který nemá kvalifikaci pro let podle přístrojů a vletí do mraků, přežije v průměru devadesát vteřin. Vždycky mu to připadalo jako takové taktické přehánění. *Vstup zakázán. Zde jsou lvi.* Nebo možná jako známka toho, kolik idiotských farmářů na kansaském venkově používá práškovací letadlo místo čtyřkolky. Šokuje ho, jak rychle je třeba číst z přístrojů a reagovat na ně, a jak je těžké ignorovat zprávy, které mu do mozku vysílá vnitřní ucho.

Maja nevzrušeně hledí z okna.

Do mraku vletěli před necelými třemi minutami. Je překvapivě unavený a začíná se mu točit hlava, mozek tak zoufale touží po pevném bodu, který by vyvrátil všechny ty klamné signály stoupání, naklánění, padání a odchylování z kurzu, až se mu před očima začínají zhmotňovat černé siluety. Letadlo se naklopí a začne zatáčet. Pokusí se ho vyrovnat, ale přežene to na opačnou stranu. Potřebuje se dostat níž. Třeba by ty mraky mohl podletět. Stačilo by mu jen na okamžik zahlédnout zemi. Lehce ubere plyn a mírně zatlačí na berany. Dva tisíce stop, tisíc stop, osm set.

Kdyby se tolik nesoustředil na to, aby udržel letadlo vyrovnané a v kurzu, možná by mu došlo, jakou dělá školáckou chybu. Výškoměr je nastavený na hladinu moře. On neletí nad mořem. Letí nad pevninou. Čtyři minuty. Pět. Mrak se pořád neprotrhává. Je tu naprosto reálná možnost, že spadnou. Ze své vlastní smrti si nic nedělá, nesnese však pomyšlení na to, že zabije vlastního syna, nesnese pomyšlení na to, že zabije krásnou ženu a její ještě nenarozené dítě.

Rudy si ve snu hraje se svým imaginárním kamarádem jménem Babu. Jsou zpátky v Bellevue. Je večer a oni si vzali z lednice trojúhelníčky La Vache Qui Rit, udělali si velké sklenice vody se šťávou z granátových jablek a rozsvítili bazén, takže voda je jako tyrkysový pruh tekutého světla pohupující se ve tmě.

Maja otočí hlavu a spatří, jak se Viktorovi koulejí po tvářích slzy. Viktor podivně formálním hlasem řekne: „Hrozně moc se za to omlouvám." Maje se zhruba na deset vteřin sevře žaludek strachem, potom mlha před letadlem na kratičký okamžik ztmavne a oni narazí do stěny obilného sila. Letí rychlostí sto deset kilometrů v hodině. Silo je prázdné, takže letadlo vysekne díru do vlnitého plechu. Plexisklové čelní sklo se rozštípne a vyskočí z rámu, načež jeho ostrý okraj čistě usekne Viktorovi hlavu. To už je letadlo u protější stěny sila, prorazí si otvor i v ní a pak se čumákem zaryje do tvrdé země. Utrhne se podvozek, letadlo sebou škubne dopředu a motor prorazí do kabiny, kde Maje rozdrtí nohy.

Shodou okolností po malé okresní silnici mezi Gapennes a Yvrenchem právě pomalu jede německý lékař Raphael Bhatt a najednou si všimne, že se po levé straně vozu snáší k zemi zelené navigační světlo. Mlha je tak hustá, že v první chvíli nemá ponětí, jestli to letadlo je cessna, nebo airbus. Dupne na brzdy, protože má strach, že se letoun stočí k silnici, ale světlo se žene přímo kupředu, teď už níž, než jsou špičky stromů, a zmizí. Raphael to tu moc nezná, ale je si poměrně jistý, že tu nikde není žádné letiště. Připadá mu, že zaslechl výbuch, ale je možné, že se mu to jen zdálo. Zpomalí a čeká na záři plamenů, ale vidí jen silnici rozplývající se v bílé prázdnotě. Přemýšlí, jestli ho nešálily smysly, jako pokaždé, když prožijeme něco nezvyklého, co nezanechá žádnou stopu v našem okolí.

Přidá plyn. Po několika stech metrech odbočí doleva na polní cestu, která vede k zanedbanému statku. Zrezivělý traktor. Stoh starých pneumatik. Napadne ho, že jede špatně, že letadlo přistálo jinde, anebo nabralo výšku a už je pět kilometrů daleko. Přesto vystoupí z auta. Slyší jen chrochtání mnoha prasat tlumené mlhou a z toho zápachu se mu málem zvedne žaludek. Dveře statku se otevřou, po blátivém dvoře se rozlije trojúhelník světla, do něj

vyběhne korpulentní žena – drdol, květovaná zástěra, pantofle – a volá *„Venez! Venez!“*, jako kdyby se jí ulevilo, že konečně dorazil. Pokyne mu, ať s ní jde kolem statku, jehož štítová zeď je kompletně zahalená černým igelitem uchyceným konstrukcí z dřevěných lišt. Když ji společně spěšným krokem míjejí, rozsvítí se jim nad hlavou reflektor proti lupičům. Ženin manžel stojí nehybně proti nim a paprskem baterky ukazuje doleva jako znuděná uvaděčka v kině. Společně zahnou za roh stodoly.

Je to jednoznačně ten nejpodivnější výjev, jaký Raphael v životě spatřil. Čumák letadla je zabořený do země, křídla se zlomila a visí dopředu a ocas je ohnutý jako ocas štíra. Přímo za letadlem stojí velká kovová budova, kterou podle všeho proletělo, ačkoli v tomhle příšeří se nedají rozeznat žádné podrobnosti. Doběhne k letadlu. Přes roztříštěné sklo vidí drobnou blondýnku v krémovém roláku. Nic konkrétnějšího se o její podobě říct nedá, protože má obličej plný tržných ran. Je v pokročilém stadiu těhotenství. Raphael zapomene, v které zemi se nachází, a řekne: *„Keine Panik, ich bin Arzt.“* Sevře kliku dveří a zakroutí s ní. Zapře se nohou o trup letadla a ze všech sil zabere. Na třetí pokus se dveře otevřou, s děsivým zaskřípáním, jak dřou o ohnuté křídlo. Teď vidí, že žena má nohy skřípnuté mezi sedačku a přístrojovou desku. Blekotá, jako kdyby byla silně opilá a snažila se mu sdělit něco důležitého, ale nedokázala zformulovat slova. Potřebuje ji vyřezat ven. Potřebuje jí dát něco proti bolesti. Potřebuje jí prohlédnout nohy, aby zjistil, jak silně krvácí. Jenže nic z toho není možné. A teprve pak si všimne, že ona letadlo nepilotovala. Pilot sedí vedle ní na vzdálenější sedačce. Chybí mu hlava. O tomhle detailu tisk pomlčí, ale u L'Arbre de Mai ve městě se bude šuškat o tom, že starý Moreau druhý den našel hlavu na nedalekém poli.

Potrhaný kov letadla zavrže a pohne se. Raphael uskočí a počká, až stroj najde novou rovnováhu. Rozřízl si při tom poměrně

hluboko ruku o střep, ale v tu chvíli to vůbec nevnímá. Nevnímá spoustu věcí. Teprve později, při záblescích vzpomínek, které ho budou pronásledovat skoro dva roky, si bude dělat hlavu s tím, že letadlo mohlo kdykoli vzplát. Dojde si k farmáři pro baterku, pak se vrátí k ženě, a teprve když namíří paprsek do tmavého vnitřku kabiny, uvidí, že pod sedadlem za ženou leží chlapec. Rozbije koncem baterky trojúhelníkové okénko, aby mohl sáhnout dovnitř. Stiskne chlapci rameno, ale ten nereaguje. Přiloží mu dva prsty na krk. Nic. Otočí mu hlavu a zvedne mu víčka, levé a pak pravé. Zornice se nerozšiřují. Nejspíš traumatické poranění hlavy. Farmářova manželka se za jeho zády tiše modlí. *„Pardonne-nous nos offenses, comme nous aussi nous pardonnons à ceux qui nous ont offensés.“*

Poraněná žena se drží za odulé břicho. Má snad porodní bolesti? „Vydržte,“ řekne Raphael. „Pomoc tu bude za chvíli.“ Žena převaluje hlavu ze strany na stranu. Raphael nedokáže určit ani to, kterou řečí mluví, ale díky baterce rozezná odhalenou tkáň zlomené stehenní kosti. Sundá si kravatu a vyrobí primitivní škrtidlo. Žena jeho počínání zřejmě vůbec nevnímá. Její nesrozumitelné opilecké sténání postupně slábne. Její hlava je jako dobíhající metronom. „Nevzdávejte to. My dva to spolu zvládneme.“

Utáhne škrtidlo, jak nejpevněji dokáže, potom ho zajistí ambulančním uzlem. Nic víc v tuhle chvíli udělat nemůže, jen čekat. Položí jí dlaň na břicho. Děťátko se hýbe. Následující minuty jsou tou nejznepokojivější částí téhle nejznepokojivější noci jeho života: čekání na záchranáře, čím dál zbytečnější ujišťování, že to všechno dobře dopadne, zoufalá snaha udržet ženu s dítětem silou vůle při životě. „Zvládnete to. Pomoc je na cestě.“

Po nějaké době, možná deseti minutách, možná hodině, ženě klesne hlava dopředu a přestane se hýbat. Raphael ví, že je mrtvá. A ví, co teď musí udělat. Když nic jiného, mohl by udržet naživu alespoň dítě.

Ukázka elektronické knihy

Odepne ženě pás a překročí ji, aby stál rozkročmo nad jejím břichem. Všude je krev. Pilotova ruka je ztuhlá ve vzduchu, prst ukazuje vzhůru, jako by ho něco přerušilo uprostřed řeči.

Raphael chytí ženu za nos a zakloní jí hlavu. Přiloží jí rty k ústům a zhluboka vydechne, aby jí nafoukl plíce. Zvedne se jí hruď. Raphael chvíli počká a úkon zopakuje. Pokud jí dostane dostatek kyslíku do plic a udrží její srdce v chodu, snad kyslík doputuje až k dítěti. Zakloní se, položí jí překřížené dlaně na hrudní kost a ze všech sil zatlačí. Jedna… dvě… tři… čtyři… pět… Zpátky k ústům. Chytit, zaklonit, dýchnout. Celá ta scéna působí přízračně poklidně. Pokroucený kov, mlha, chrochtání prasat, rytmus jeho rukou. Letadlo občas zavrže. Nebo možná vrže rozbitý plech budovy, která se tyčí nad nimi. Raphael si sám sebe představuje na železné lodi uprostřed tmavého oceánu. On a to nenarozené dítě by mohli být jedinými živými tvory na světě.

Na dovolené nenosí hodinky, takže v duchu počítá, protože záchranáři to budou potřebovat vědět. Padesát cyklů kardiopulmonální resuscitace. Zhruba pětadvacet minut. Slyší sirény, ječící motory a mužské hlasy a najednou se ocitne uprostřed vědecko-fantastického filmu, samé dunění a oblouková světla, helmy a kombinézy. Je tu velké auto, jaké ještě nikdy neviděl, možná jde o hasičský vůz z vojenského letiště. Ruce v rukavicích ho vezmou za ramena a odvedou ho z kokpitu. Jde pryč a pak se otočí, aby to celé viděl – siluety postav, prohnutý krucifix letadla, „CA-956“ žlutě na zeleném podkladu, pulzující modrá světla, prskavé syčení kyslíko-acetylenových hořáků. Je to jako rozměrné renesanční plátno zachycující nějaký nový mýtus. Pak ho napadne, poprvé za celou dobu, že to nejspíš byla rodina. Matka je mrtvá, otec je mrtvý, syn je mrtvý. A když to malé přežije…? Stane se něco, co se mu za celých sedmnáct let lékařské praxe ještě nepřihodilo.

Ukázka elektronické knihy